

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Українського жіночого конгресу

«СИЛА ЖІНОК. ВІННИЧИНА»

Рекомендації підготовлені на основі виступів учасниць і учасників Конгресу «СИЛА ЖІНОК, ВІННИЧИНА» та широкому обговоренні з регіональними лідерками трьох областей: Вінницької, Житомирської, Хмельницької

ПРЕАМБУЛА

Україна переживає найскладніший період у новітній історії — боротьбу за незалежність, територіальну цілісність, демократичний вибір та європейське майбутнє.

Повномасштабна війна російської федерації проти України стала випробуванням для держави, громад і кожної людини. Водночас вона продемонструвала силу українського суспільства, здатність громад до самоорганізації та визначальну роль жінок у збереженні стійкості країни.

Жінки України стали одними з ключових суб'єктів реагування на виклики війни. Вони:

- очолюють громади та органи місцевого самоврядування;
- забезпечують функціонування соціальної сфери;
- підтримують родини військовослужбовців;
- допомагають внутрішньо переміщеним особам;
- розвивають підприємництво;
- працюють у секторах, які традиційно вважалися чоловічими;
- беруть участь у громадському та політичному житті;
- формують нові мережі солідарності.

Цей досвід є важливим ресурсом для майбутнього України.

Відновлення та розвиток держави мають відбуватися на основі принципів демократії, рівності, інклюзивності та поваги до людської гідності. Україна не може дозволити собі втратити потенціал половини суспільства у процесах ухвалення рішень, відбудови та формування нової моделі розвитку.

Український жіночий конгрес «СИЛА ЖІНОК, ВІННИЧИНА» наголошує: жінки є лідерками, управлінками, підприємцями, експертками та співтворчинями майбутнього України.

Саме тому державна політика, політика громад та міжнародна підтримка України мають забезпечити:

- рівну участь жінок і чоловіків у прийнятті рішень;
- підтримку жіночого лідерства;
- врахування потреб різних груп населення;
- залучення громадянського суспільства;
- розвиток спроможних та інклюзивних громад;
- створення умов для економічної самореалізації кожної людини.

ОСНОВНІ КОНСТАТАЦІЇ (меседжі) УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЧОГО КОНГРЕСУ

1. Жінки є одним із ключових ресурсів стійкості України та громад

Війна підтвердила, що жіноче лідерство є критично важливим для забезпечення життєздатності громад.

Разом із тим цей внесок має бути визнаний не лише на рівні суспільного схвалення, а й закріплений у системі державного та місцевого управління.

2. Рівна участь жінок у прийнятті рішень є умовою демократичного розвитку України

Попри значний прогрес у сфері гендерної рівності, жінки залишаються недостатньо представленими у багатьох сферах прийняття стратегічних рішень.

Особливо важливим є забезпечення участі жінок:

- у політичних процесах;
- у місцевому управлінні;
- у плануванні відновлення;

- у формуванні безпекових політик;
- у розподілі ресурсів.

Україна має не допустити відкату у сфері гендерної рівності внаслідок війни.

3. Громади є основою стійкості та відновлення України

Саме територіальні громади першими реагують на наслідки війни. І саме в громадах формуються умови життєдіяльності людей.

Тому відновлення України має будуватися за принципом: «сильні громади — сильна Україна».

4. Відновлення України має бути людиноцентричним та інклюзивним

Виміром успішного відновлення країни стане не лише фізична відбудова інфраструктури, а доступність послуг, участь громадян у прийнятті рішень, підтримка вразливих груп, рівні можливості для розвитку.

Особлива увага має бути приділена:

- внутрішньо переміщеним особам;
- ветеранам і ветеранкам;
- людям з інвалідністю;
- родинам військовослужбовців;
- молоді;
- людям старшого віку;
- представникам національних спільнот.

5. Громадянське суспільство є стратегічним партнером держави та громад

Досвід війни показав, що громадські організації стали одним із ключових елементів стійкості України.

У процесах відновлення громадянське суспільство має бути не лише виконавцем проєктів, а повноцінним партнером у формуванні політик.

6. Європейська інтеграція України потребує послідовного утвердження принципів рівності та недискримінації

Україна, рухаючись до членства в Європейському Союзі, має забезпечити відповідність європейським стандартам гендерної рівності, прав людини, демократичної участі, інклюзивного управління.

Ці принципи мають стати основою не лише законодавства, а щоденної практики держави та громад.

БЛОК I

ЖІНОЧЕ ЛІДЕРСТВО ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ПОТЕНЦІАЛУ КОЖНОЇ ЖІНКИ ЯК РУШІЙ РОЗВИТКУ ГРОМАД І УКРАЇНИ

1.1. ПОЛІТИЧНИЙ КОНТЕКСТ

Сильна Україна неможлива без повноцінної участі жінок у суспільному, економічному, політичному та управлінському розвитку держави.

Жінки становлять значну частину людського потенціалу України, однак їхні можливості впливати на прийняття рішень, реалізовувати економічні ініціативи та займати лідерські позиції залишаються нерівномірними.

Україна має перейти від сприйняття жіночого лідерства як окремого напрямку підтримки до розуміння його як стратегічного ресурсу розвитку держави і громад.

Жіноче лідерство — це не лише участь жінок у політиці. Це також здатність впливати на рішення та можливість формувати порядок денний розвитку, участь у створенні економічних та соціальних змін, спроможність вести громади через кризи та трансформації.

Досвід повномасштабної війни продемонстрував, що жінки вже є лідерками змін. Наступним кроком має стати інституційне закріплення цього внеску.

Держава і громади мають створити умови, за яких кожна жінка — незалежно від віку, місця проживання, соціального статусу, стану здоров'я чи життєвих обставин — матиме можливість реалізувати свій потенціал.

1.2 ОСНОВНІ ВИКЛИКИ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЖІНОЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ

1. Недостатня участь жінок у прийнятті стратегічних рішень

Попри значний внесок жінок у розвиток громад, їхня участь у процесах визначення пріоритетів розвитку залишається недостатньою.

Проблеми:

- обмежене представництво у керівних структурах;

- недостатня підтримка жіночого лідерства;
- стереотипи щодо ролі жінок;
- нерівний доступ до ресурсів та можливостей.

2. Нерівний доступ жінок до економічних можливостей

Жінки стикаються з:

- обмеженим доступом до фінансування;
- складністю започаткування бізнесу та стереотипним сприйняттям;
- недостатнім представництвом у високодохідних секторах;
- подвійним навантаженням через поєднання професійних і сімейних обов'язків та доглядову працю.

3. Втрата потенціалу через війну та переміщення

Особливих заходів потребують:

- жінки з числа ВПО;
- жінки, які втратили роботу;
- жінки, які доглядають за дітьми або родичами;
- жінки у сільській місцевості;
- жінки з інвалідністю.

4. Ризик відкату від досягнутих результатів, знецінення та послаблення політики гендерної рівності після війни

У процесі відновлення існує ризик:

- повернення до традиційних стереотипів;
- зменшення уваги до питань рівності;
- збільшення тиску та насильства щодо жінок;
- виключення жінок із процесів прийняття рішень.

Україна має забезпечити, щоб післявоєнна відбудова не стала періодом втрати досягнень у сфері прав жінок.

1.3. АДРЕСНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Верховній Раді України

1. Забезпечити законодавчі гарантії рівної участі жінок у прийнятті рішень.

Необхідно:

- зберегти та вдосконалювати механізми забезпечення представництва жінок у виборних органах;
- запобігати використанню жінок як «технічних кандидаток»;
- посилювати відповідальність за дискримінаційні практики.

Кабінету Міністрів України

2. Забезпечити системну державну політику розвитку жіночого лідерства.

Передбачити:

- державні програми розвитку лідерських компетентностей;
- підтримку наставництва;
- навчальні програми для жінок у громадах;
- розвиток мереж жіночого лідерства.

Органам місцевого самоврядування

3. Створити умови для розвитку жіночого лідерства у громадах.

Рекомендується:

- створювати місцеві програми підтримки жінок-лідерок;
- залучати жінок до стратегічного планування розвитку громад;
- забезпечувати участь жіночих організацій у консультаційних процесах;
- висвітлювати діяльність жінок та жіночих організацій;
- підтримувати ініціативи молодих жінок.

Громадянському суспільству

4. Посилити роль жіночих організацій та ініціатив у формуванні політик розвитку громад.

Громадянському суспільству рекомендується:

- представляти голоси жінок різного віку, соціального статусу та життєвого досвіду;

- залучати жінок із числа ВПО, ветеранок, національних спільнот, різних вікових категорій, жінок з інвалідністю, представниць сільських територій до процесів прийняття рішень;
- створювати платформи для діалогу між жінками, владою, бізнесом та міжнародними партнерами;
- розвивати жіночі мережі солідарності та взаємопідтримки;
- поширювати успішні практики жіночого лідерства.

Бізнесу та роботодавцям

5. Забезпечити рівні можливості для професійного розвитку жінок.

Бізнесу рекомендується:

- впроваджувати політики рівних можливостей;
- забезпечувати рівний доступ жінок до професійного навчання та кар'єрного зростання;
- створювати безпечне та недискримінаційне робоче середовище;
- аналізувати реальну ситуацію, організувавши проведення гендерних аудитів та належне реагування на прояви дискримінації;
- підтримувати повернення жінок на ринок праці після переміщення, догляду за членами родини або військової служби;
- створювати можливості для поєднання роботи, професійного та кар'єрного росту з домашніми обов'язками;
- створювати на робочих місцях простори, дружні до дітей;
- розширювати можливості навчання і працевлаштування жінок у сферах, де вони традиційно представлені менше.

Освітнім установам

6. Створити умови для розвитку потенціалу дівчат і жінок протягом усього життя.

Необхідно:

- підтримувати лідерські програми для дівчат і молодих жінок;
- розширювати доступ жінок до STEM-освіти;
- заохочувати вибір професій без гендерних стереотипів;

- ввести у навчальні програми курси з безпеки для дівчат і жінок;
- проводити гендерні аудити навчальних закладів та контроль і попередження проявам дискримінації і насильства, розвивати програми перекваліфікації для жінок, які змінили життєві обставини через війну.

Особлива увага має бути приділена:

- дівчатам із сільських територій;
- молодим жінкам із громад із обмеженим доступом до освітніх можливостей;
- жінкам, які повертаються до навчання після тривалої перерви.

Міжнародним партнерам

1. Підтримувати розвиток жіночого лідерства як складову демократичного розвитку України.

Міжнародним партнерам рекомендується:

- підтримувати програми жіночого лідерства на національному та місцевому рівнях;
- сприяти обміну досвідом між українськими громадами та громадами Європейського Союзу;
- підтримувати ініціативи жіночих організацій;
- інвестувати у розвиток людського потенціалу громад.

1.4. Політичний висновок Блоку I

Жіноче лідерство — це не окремий напрям політики, а один із ключових ресурсів розвитку України.

Громади, які створюють умови для реалізації потенціалу кожної жінки, стають сильнішими, стійкішими та більш спроможними відповідати на виклики майбутнього.

Україна має перейти від визнання внеску жінок у кризові періоди до системного забезпечення їхньої участі у формуванні майбутнього держави.

Сила жінок — це сила громад.

Сила громад — це сила України.

БЛОК II

ЖІНКИ У ПРИЙНЯТТІ РІШЕНЬ І СТІЙКІСТЬ ГРОМАД

2.1. ПОЛІТИЧНИЙ КОНТЕКСТ

Стійкість України формується на рівні громад — там, де щодня приймаються рішення щодо безпеки, соціальної підтримки, економічного розвитку, інтеграції людей та майбутнього територій.

В умовах повномасштабної війни саме громади стали першою лінією реагування на кризові виклики. Вони забезпечують:

- функціонування критичної інфраструктури;
- підтримку внутрішньо переміщених осіб;
- допомогу родинам військових;
- соціальні послуги;
- підтримку ветеранів і ветеранок;
- розвиток місцевої економіки;
- збереження соціальної згуртованості.

У цьому процесі жінки відіграють визначальну роль.

Жінки:

- очолюють органи місцевого самоврядування;
- працюють у депутатських корпусах;
- координують гуманітарні та соціальні ініціативи;
- представляють громадські організації;
- створюють підприємства;
- об'єднують мешканців навколо спільних цілей.

Водночас їхня участь у прийнятті стратегічних рішень залишається недостатньо системною.

Україна має перейти від ситуації, коли жінки переважно забезпечують виконання рішень та реагування на кризи, до моделі, у якій вони рівноправно формують політики та визначають майбутнє громад.

Політична позиція Конгресу:

Сильні громади неможливі без рівної участі жінок у прийнятті рішень.

Жінки мають бути представлені не лише у сферах соціальної політики, освіти чи гуманітарного реагування, а й у:

- стратегічному плануванні;
- бюджетному процесі;
- економічному розвитку;
- безпековій політиці;
- відновленні громад.

2.2. ОСНОВНІ ВИКЛИКИ ДЛЯ УЧАСТІ ЖІНОК У ПРИЙНЯТТІ РІШЕНЬ

1. Недостатня представленість жінок у політичному та управлінському процесі

Попри формальне забезпечення рівних прав, жінки часто залишаються недостатньо представленими у сферах, де ухвалюються стратегічні рішення.

Проблеми:

- недостатня кількість жінок на керівних посадах;
- обмежений доступ до політичних мереж і політичної підтримки;
- стереотипи щодо управлінської спроможності жінок;
- булінг і тиск на політикинь;
- обмежений доступ до ресурсів (у тому числі до ЗМІ) і фінансів;
- нерівномірний розподіл ресурсів та можливостей в межах тих посад, які обіймаються жінками і чоловіками.

2. Ризик відкату гендерної рівності в умовах війни та післявоєнного періоду

Війна посилює традиційні уявлення про роль жінок та героїзує маскулінність.

Існує ризик:

- повернення до моделі, де рішення приймаються переважно чоловіками;
- використання жінок лише як символічного представництва;

- зменшення уваги до гендерної політики у процесах відновлення.

Україна має забезпечити, щоб післявоєнна трансформація стала можливістю для розширення участі жінок, а не звуження їхніх можливостей.

3. Недостатнє залучення мешканців громад до прийняття рішень

Стійкі громади потребують не лише ефективної влади, а й активної участі громадян.

Виклики:

- недостатня кількість механізмів діалогу;
- обмежене залучення молоді та жінок;
- слабе представництво вразливих груп;
- недостатня прозорість процесів та управлінських рішень.

4. Нерівний доступ різних груп до впливу на рішення

Особливо це стосується:

- внутрішньо переміщених жінок;
- ветеранок;
- жінок з інвалідністю;
- жінок із сільських територій;
- представниць національних спільнот;
- молодих жінок.

Їхній досвід має бути включений у формування політики громад.

5. Недостатнє використання жіночого потенціалу у сфері безпеки та стійкості громад

Сучасна безпека громади — це не лише військовий компонент.

Вона включає:

- соціальну стійкість;
- готовність до криз;

- підтримку населення;
- доступність послуг;
- комунікацію з мешканцями.

Жінки мають бути активними учасницями формування комплексної безпеки громад.

2.3. АДРЕСНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Верховній Раді України

1. Забезпечити сталі механізми представництва жінок у політичних процесах.

Це передбачає:

- збереження гарантій участі жінок у виборчих процесах;
- забезпечення збереження квот та недопущення формального виконання квот;
- удосконалення механізмів відповідальності за дискримінацію;
- удосконалення механізмів заохочення політичних партій до активного залучення і паритетного представництва жінок.

Кабінету Міністрів України

1. Забезпечити системне впровадження принципу рівної участі жінок і чоловіків у державному та місцевому управлінні.

Державна політика має передбачати:

- розвиток програм підготовки жінок до участі у прийнятті рішень;
- підтримку жіночого лідерства у громадах;
- створення механізмів наставництва для жінок, які прагнуть працювати у сфері публічного управління;
- включення гендерного аналізу до програм розвитку громад;
- оцінку участі жінок у реалізації державних політик.

Органам місцевого самоврядування

1. Забезпечити участь жінок у стратегічному управлінні розвитком громад.

Громадам рекомендується:

- створювати консультативно-дорадчі органи з питань розвитку громади із забезпеченням представництва жінок;
- залучати жінок до розроблення стратегій розвитку;
- включати представниць жіночих організацій до робочих груп щодо бюджету, відновлення, безпеки та соціальної політики;
- запровадити моніторинг і контроль за висвітленням роботи місцевих рад та органів влади з метою недопущення сексизму, проявів дискримінації, тиску;
- проводити відкриті консультації із мешканцями.

2. Запровадити практику інклюзивного місцевого управління.

Органам місцевого самоврядування рекомендується:

- створити механізми участі для тих груп, які традиційно мають менше можливостей бути почутими;
- забезпечити доступність громадських консультацій;
- використовувати цифрові інструменти участі;
- розвивати бюджети участі та інші механізми прямої демократії.

Особлива увага має бути приділена:

- жінкам із числа ВПО;
- ветеранкам;
- жінкам з інвалідністю;
- мешканкам сільських територій;
- представницям національних спільнот;
- молодим жінкам.

3. Посилити роль жінок у забезпеченні стійкості громад

Громадам рекомендується залучати жінок до:

- розроблення планів цивільного захисту;

- формування політик соціальної стійкості;
- кризового управління;
- підготовки громад до надзвичайних ситуацій;
- комунікації з населенням.

Необхідно враховувати, що безпека громади включає:

- доступ до медичних та соціальних послуг;
- підтримку родин;
- захист дітей;
- попередження насильства;
- доступність інформації.

4. Розвивати жіночі мережі взаємодії з і між громадами.

Органам місцевого самоврядування рекомендується підтримувати:

- обмін досвідом між жінками-лідерками різних громад;
- міжмуніципальне партнерство;
- спільні навчальні програми;
- регіональні платформи жіночого лідерства.

Особливу увагу приділяти малим громадам, де доступ до ресурсів і можливостей розвитку є обмеженим.

Громадянському суспільству

1. Посилити участь громадських організацій у формуванні політики стійкості громад за участі жінок.

Громадянському суспільству рекомендується:

- здійснювати моніторинг участі жінок у прийнятті рішень;
- представляти інтереси малопредставлених груп жінок;
- проводити просвітницьку роботу щодо демократичної участі;
- ініціювати програми і проєкти, які сприятимуть формуванню лідерських якостей жінок та стимулюватимуть їх до участі у політичному житті та управлінні;

- підтримувати депутатську діяльність місцевих депутаток та формувати коаліції;
- розвивати партнерство з органами місцевого самоврядування;
- створювати простори для діалогу та соціальної згуртованості. створювати безпечні простори для спілкування;
- підтримувати ініціативи жінок із різним досвідом;
- розвивати волонтерські мережі;
- сприяти взаєморозумінню між різними групами населення.

Бізнесу

1. Підтримувати участь жінок у розвитку громад через партнерство та соціальну відповідальність.

Бізнесу рекомендується:

- брати участь у розвитку локальних ініціатив;
- підтримувати жіноче підприємництво;
- забезпечити представництво жінок на рівні не менше 40% в управлінні бізнес-організаціями;
- створювати сприятливі умови для поєднання роботи і сімейних обов'язків;
- створювати на підприємствах і у закладах простори, дружні до дітей;
- створювати можливості для працевлаштування різних груп населення;
- сприяти розвитку професійних навичок мешканців громад.

Міжнародним партнерам

1. Підтримувати розвиток демократичного врядування на рівні громад.

Міжнародним партнерам рекомендується:

- підтримувати програми розвитку жіночого лідерства;
- сприяти обміну досвідом між громадами України та Європейського Союзу;
- підтримувати ініціативи громадянського суспільства;

- інвестувати у розвиток інституційної спроможності громад.

2.4. ПОЛІТИЧНИЙ ВИСНОВОК БЛОКУ II

Участь жінок у прийнятті рішень забезпечує стійкість громад. Стійкість громад — це результат не лише ресурсів та інфраструктури. Це результат довіри, участі та здатності людей діяти разом.

Жінки вже довели свою роль у забезпеченні життєздатності громад під час війни. Наступним кроком має стати перетворення цього досвіду на системну політику участі.

Україна потребує моделі управління, у якій:

- жінки є співтворчинями рішень;
- громади мають механізми прямої участі мешканців;
- вразливі та малопредставлені групи мають голос;
- громадянське суспільство є партнером держави;
- стійкість базується на людях та довірі.

Сильна громада — це громада, де кожна людина має можливість впливати на майбутнє.

Сила жінок — це сила рішень, які роблять громади стійкими.

БЛОК III

ЖІНКИ У ВІДНОВЛЕННІ ГРОМАД ТА ВІДБУДОВІ УКРАЇНИ

3.1. ПОЛІТИЧНИЙ КОНТЕКСТ

Відновлення України має стати не лише процесом фізичної відбудови зруйнованої інфраструктури, а фундаментальною трансформацією держави, громад та суспільства.

Майбутня Україна має бути країною сильних інституцій, спроможних громад, рівних можливостей та активної участі громадян у прийнятті рішень.

Повномасштабна війна змінила роль жінок у суспільстві.

Жінки стали:

- лідерками гуманітарного реагування;

- управлінками громад;
- підприємцями;
- волонтерками;
- захисницями;
- фахівчинями у сферах, де раніше їхня присутність була обмеженою;
- представницями громадянського суспільства.

Цей досвід має бути врахований у процесах відновлення.

Відбудова України не може відбуватися без участі жінок як повноправних партнерок у прийнятті рішень.

Політична позиція Конгресу:

Відновлення України має бути інклюзивним, людиноцентричним та заснованим на принципі рівної участі.

Жінки мають бути не лише отримувачками програм підтримки, а:

- учасницями планування відновлення;
- керівницями проєктів;
- представницями громад у діалозі з державою та міжнародними партнерами;
- підприємцями, які створюють робочі місця;
- лідерками соціальних змін.

Відновлення України має відбуватися на засадах і стандартах сталого, інклюзивного та справедливого відновлення та враховувати європейські стандарти відновлення.

3.2. ОСНОВНІ ВИКЛИКИ УЧАСТІ ЖІНОК У ВІДНОВЛЕННЯ ГРОМАД ТА УКРАЇНИ

1. Відновлення має врахувати реальні потреби громад, які торкаються перш за все жінок

Ці виклики є різними для різних громад і торкаються :

- руйнування інфраструктури;
- демографічних змін;
- переміщення населення;
- нестачі кадрів;
- економічних втрат;
- потреби у нових моделях розвитку.

Тому відновлення не може бути однаковим для всіх територій і повинно враховувати:

- особливості малих і великих громад;
- потреби сільських територій;
- специфіку приймаючих громад;
- потреби територій, що зазнали значних руйнувань.

2. Ризик виключення жінок із процесів планування відновлення

Попри активну роль жінок під час війни, існує ризик, що стратегічні рішення щодо майбутнього країни будуть прийматися без достатнього залучення жінок. Саме тому особливо важливо забезпечити участь у прийнятті рішень жінок-лідерок громад, представниць громадянського суспільства, підприємниць, експерток, представниць ветеранських спільнот, ВПО, малопредставлених груп, національних спільнот.

3. Економічне відновлення потребує розширення можливостей жінок, з однієї сторони, і підтримки окремих груп жінок.

Такої особливої підтримки потребують жінки з числа ВПО, соло-матері, жінки старшого віку, жінки з інвалідністю, жінки, які повертаються з військової служби.

4. Відновлення має бути інклюзивним та передбачати участь громадянського суспільства як партнера відновлення.

Оскільки саме громадські організації довели свою ефективність у швидкому реагуванні, підтримці населення, захисті інтересів людей, створенні інноваційних рішень.

У процесах відбудови їхня роль має бути інституційно закріплена.

3.3. АДРЕСНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО УЧАСТІ ЖІНОК У ВІДНОВЛЕННІ ГРОМАД ТА УКРАЇНИ

Верховній Раді України

1. Забезпечити законодавче закріплення принципів інклюзивного та гендерно чутливого відновлення України

Верховній Раді України рекомендується:

- забезпечити врахування принципу рівних можливостей у законодавчих актах щодо відновлення України;
- передбачити обов'язкове застосування гендерного аналізу під час формування державних програм відбудови;
- забезпечити участь представників громадянського суспільства, жіночих організацій та експертного середовища у розробленні законодавчих ініціатив;
- враховувати потреби різних груп населення при визначенні пріоритетів відновлення.

Особливу увагу необхідно приділити:

- жінкам із числа ВПО;
- ветеранкам;
- жінкам з інвалідністю;
- жінкам, які здійснюють догляд за дітьми або іншими членами родини;
- представницям малопредставлених груп і національній спільноті;
- молодим жінкам і дівчатам;
- мешканкам сільських територій.

Кабінету Міністрів України

1. Інтегрувати гендерний та інклюзивний підхід у державну політику відновлення

Кабінету Міністрів України рекомендується:

- забезпечити проведення гендерного аналізу програм відновлення;
- запровадити систему збору даних із розподілом за статтю, віком, місцем проживання, статусом переміщення та іншими характеристиками;
- включати показники рівності та доступності до оцінки ефективності державних програм;
- забезпечити координацію політики відновлення між центральною владою та громадами.

2. Забезпечити участь жінок у формуванні політик післявоєнного відновлення

Для досягнення цього необхідно:

- включати жінок-лідерок, представниць громад, експерток та громадських організацій до робочих груп із відновлення;
- забезпечити представництво жінок у консультативних органах при формуванні політики реконструкції;
- враховувати досвід жінок, які забезпечували стійкість громад під час війни.

3. Забезпечити підтримку економічної самостійності жінок у процесах відновлення

- розширити програми підтримки жіночого підприємництва;
- забезпечити доступ жінок до фінансових інструментів;
- підтримувати перекваліфікацію жінок відповідно до потреб ринку праці;
- створювати можливості для працевлаштування у нових секторах економіки;
- підтримувати жінок, які започатковують бізнес після переміщення або втрати роботи.

Органам місцевого самоврядування

1. Забезпечити участь жінок у плануванні та реалізації відновлення громад

- включати жінок до робочих груп із відновлення;
- проводити консультації із мешканцями щодо пріоритетів розвитку;

- залучати жіночі організації до реалізації місцевих програм;
- враховувати потреби різних груп населення під час планування інфраструктурних проєктів.

2. Забезпечити розвиток людського потенціалу громад як основи відновлення

- підтримувати навчання та перекваліфікацію мешканців громад;
- розвивати місцеві центри розвитку компетентностей;
- підтримувати жіночі лідерські програми;
- забезпечити доступність освітніх можливостей для різних груп населення.

3. Розробляти стратегії відновлення громад із врахуванням демографічних та соціальних змін

Громадам необхідно враховувати:

- повернення людей після переміщення;
- інтеграцію ВПО;
- потреби ветеранів і ветеранок;
- старіння населення;
- потреби дітей та молоді;
- розвиток соціальної інфраструктури.

4. Розвивати жіноче підприємництво як інструмент економічного відновлення громад

Місцевій владі рекомендується:

- створювати локальні програми підтримки жіночого підприємництва;
- забезпечувати доступ жінок до інформації про грантові можливості;
- підтримувати жіночі бізнес-ініціативи у громадах;
- розвивати підприємницькі навчальні програми;
- створювати простори для мережування підприємниць.

Особливу увагу необхідно приділяти:

- жінкам-ВПО;
- ветеранам і ветеранкам, які започатковують власну справу;

- жінкам у сільській місцевості;
- молодим жінкам.

Громадянському суспільству

1. Забезпечити громадський супровід участі жінок у процесах відновлення

Громадським організаціям рекомендується:

- здійснювати незалежний моніторинг програм відновлення;
- представляти інтереси вразливих та малопредставлених груп жінок;
- залучати жінок – мешканок громад і громадських активісток до обговорення рішень;
- поширювати інформацію про можливості участі.

2. Розвивати жіночі мережі як інструмент відновлення

Жіночим організаціям рекомендується:

- об'єднувати жінок-лідерок різних громад;
- створювати програми наставництва;
- підтримувати молодих жінок;
- посилювати голос жінок із малопредставлених груп;
- поширювати успішні практики жіночого лідерства.

Бізнесу

1. Стати активним партнером участі жінок у відновленні громад

Бізнесу рекомендується:

- створювати гендерно чутливі робочі місця, простори, дружні для дітей;
- запроваджувати гнучкі графіки роботи та створювати умови для поєднання роботи і домашніх обов'язків;
- підтримувати навчання та перекваліфікацію жінок, кар'єрне просування жінок;

- розвивати корпоративні програми підтримки громад, жінок та працюючих із сімейними обов'язками;
- підтримувати жіноче підприємництво.

2. Впроваджувати принципи відповідального бізнесу

Компаніям рекомендується:

- забезпечувати рівні можливості для жінок і чоловіків;
- підтримувати працівників із сімейними обов'язками;
- створювати безпечне робоче середовище;
- підтримувати ветеранів, ветеранок та ВПО.

Міжнародним партнерам та організаціям розвитку

1. Забезпечити участь жінок та громад у програмах підтримки відновлення України

Міжнародним партнерам рекомендується:

- розробляти програми відновлення у партнерстві з громадами, а не лише для громад;
- забезпечувати участь жінок-лідерок, жіночих організацій та представників громадянського суспільства у плануванні та реалізації проєктів;
- враховувати специфіку різних типів громад — прифронтових, приймаючих, сільських, малих та великих міських громад;
- підтримувати розвиток локальної спроможності громад управляти процесами відновлення.
- підтримувати програми жіночого лідерства у відновленні, навчальні програми для жінок-лідерок громад;
- розвивати програми наставництва;
- підтримувати обмін досвідом між українськими та європейськими громадами;
- сприяти залученню жінок до міжнародних платформ відновлення.

- інтегрувати інклюзивний принцип «не залишити нікого осторонь» у всі програми підтримки України;
- забезпечувати врахування потреб жінок з інвалідністю, дітей, жінок старшого віку та інших вразливих груп;
- підтримувати проєкти соціальної згуртованості;
- сприяти розвитку безбар'єрної інфраструктури.

3.4. ПОЛІТИЧНИЙ ВИСНОВОК БЛОКУ III

Відновлення України — це не лише питання відбудови зруйнованих будівель, доріг чи інфраструктури. Це процес формування нової якості держави, нової моделі розвитку громад та нового суспільного договору, у якому кожна людина має можливість впливати на майбутнє країни.

Повномасштабна війна продемонструвала, що українські жінки є одним із ключових ресурсів стійкості держави.

Цей внесок має бути не лише визнаний, а й перетворений на системну участь жінок у прийнятті рішень щодо майбутнього країни.

Політичне бачення Конгресу:

1. Україна, яку ми відбудовуємо, має бути сильною завдяки участі всіх своїх громадян.

Відновлення має відбуватися за принципами:

- рівності можливостей;
- інклюзивності;
- демократичної участі;
- соціальної згуртованості;
- партнерства держави, громад та громадянського суспільства.

2. Жінки мають бути суб'єктами відновлення, а не лише отримувачками підтримки

Усі рішення щодо майбутнього України мають ухвалюватися за участю жінок:

- на рівні державної політики;
- у громадах;

- у бізнесі;
- у громадянському суспільстві;
- у міжнародному партнерстві.

2. Відновлення починається з громад

Саме громади визначатимуть, якою буде Україна після війни.

Тому необхідно:

- підтримувати спроможність громад;
- враховувати місцеві потреби;
- залучати мешканців до планування майбутнього;
- забезпечити участь жінок у стратегічних рішеннях.

3. Вразливі та малопредставлені групи мають бути включені у процеси розвитку

Справедливе відновлення неможливе без врахування потреб:

- внутрішньо переміщених осіб;
- ветеранів і ветеранок;
- людей з інвалідністю;
- людей старшого віку;
- молоді;
- представників національних спільнот;
- інших груп, які можуть опинитися поза увагою.

4. Громадянське суспільство є стратегічним партнером відновлення

Організації громадянського суспільства мають бути не лише виконавцями окремих проєктів, а повноправними учасниками формування політик.

Необхідно забезпечити:

- інституційну підтримку громадських ініціатив;
- участь у розробленні рішень;

- механізми громадського контролю;
- сталі партнерства між владою та суспільством.

ЗАГАЛЬНИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ВИСНОВОК РЕКОМЕНДАЦІЙ УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЧОГО КОНГРЕСУ

«СИЛА ЖІНОК, ВІННИЧЧИНА»

Україна проходить через історичний період, який визначить її майбутнє на десятиліття вперед.

Війна поставила перед державою та громадами безпрецедентні виклики, але водночас відкрила можливість для створення більш справедливої, демократичної та інклюзивної України.

Ця трансформація неможлива без повної участі жінок.

Жінки України вже продемонстрували свою силу, відповідальність та лідерство. Вони довели, що є рушійною силою стійкості громад і держави.

Наступним кроком має стати перехід:

- від визнання внеску жінок — до гарантування їхньої участі;
- від ситуативної підтримки — до системної політики;
- від формальної рівності — до реальних можливостей;
- від залучення окремих активних жінок — до створення умов для реалізації потенціалу кожної жінки.

Конгрес визначає п'ять ключових пріоритетів майбутнього:

1. Жіноче лідерство як ресурс розвитку України

Україна має створити умови, за яких кожна жінка може реалізувати свій потенціал у політиці, економіці, громадському житті та управлінні.

2. Рівна участь жінок у прийнятті рішень

Жінки мають бути представлені там, де визначається майбутнє громад і країни.

3. Сильні громади через інклюзивне управління

Громади стають сильнішими, коли рішення враховують досвід і потреби всіх мешканців.

4. Відновлення України через партнерство

Держава, громади, громадянське суспільство, бізнес та міжнародні партнери мають діяти разом.

5. Україна майбутнього — це Україна рівних можливостей

Відбудована країна має бути простором, де кожна людина може зробити внесок у розвиток держави.

Сила України — у людях;

Сила громад — у єдності;

Сила змін — у лідерстві жінок.